

dr hab. Joanna Hawlena
Katedra Turystyki i Rekreacji
Uniwersytet Przyrodniczy
w Lublinie

Lublin, dn.14.08 2018r.

Recenzja

rozprawy doktorskiej **mgr inż. Stanisława Gera**
p.t. **Doskonalenie jakości usług szkoleniowych**
w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy

Promotor

dr hab. **Małgorzata Lotko**, prof. UTH Radom

1. Podstawa opracowania recenzji

Formalną podstawę opracowania recenzji rozprawy doktorskiej mgr inż. Stanisława Gera p.t.: *Doskonalenie jakości usług szkoleniowych w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy* stanowi uchwała Rady Wydziału Uniwersytetu Technologiczno-Humanistycznego im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu z dnia 12 lipca 2018r.

2. Uwagi wstępne dotyczące wyboru problematyki, obszaru i przedmiotu badań.

Przedstawiona do recenzji praca doktorska mgr inż. Stanisława Gera wyróżnia się wyjątkowo obszernym, wnikliwym i precyzyjnym przeprowadzeniem analizy badanej problematyki, głównie istniejących we współczesnej literaturze definicji usługi, znaczenia ich funkcji oraz przydatności systemów klasyfikacji przedstawionych w oparciu o zróżnicowane kryteria ich stosowania. Autor wykazał, że szkolenie w zakresie BHP jest nie tylko istotną, bardzo ważną i obligatoryjną, objętą unormowaniami prawnymi działalnością, wymaganą w większości istniejących organizacji produkcyjnych i innych, lecz spełnia także kluczową rolę w kształtowaniu wiedzy i kwalifikacji zespołów powołanych do tych celów, instytucji oraz personelu kierującego i szkolącego kadry do prowadzenia tego zakresu szkoleń.

Dbłość o bezpieczeństwo i przestrzeganie norm BHP jest nie tylko podstawowym obowiązkiem usługodawcy, lecz stanowi także jeden z ważniejszych wymogów prawnych obowiązujących nie tylko w Polsce, lecz także we wszystkich krajach UE. Autor przeprowadził kompleksowe badania najważniejszych aspektów problematyki dotyczącej stosowania systemów realizacji zadań dotyczących BHP, struktury organów zarządzających i

kontrolujących tę działalność, zarówno w ujęciu pionowym, jak i poziomym, wykazując skuteczność oddziaływania poszczególnych przepisów i ich skutków w procesie prawidłowej realizacji zadań wynikających z konieczności ich stosowania.

Kompleksowy przegląd problematyki dotyczącej BHP umożliwił ocenę poziomu jakości w kreowaniu i realizacji tego zakresu działalności oraz przedstawienie istotnych rekomendacji zarówno w zakresie profilaktyki, doradztwa, kontroli, jak i działalności informacyjnej oraz zapobieganie i usuwanie przyczyn istniejących zagrożeń. Autor słusznie zwrócił uwagę, że szkolenie osób zarówno tych, które w ramach podmiotów gospodarczych są zobowiązane do przestrzegania przepisów BHP, jak i organizatorów, nauczających, kierujących i kontrolujących ich przestrzeganie, jest procesem skomplikowanym, wymagającym znajomości nie tylko zagadnień teoretycznych, lecz także technicznych, technologicznych oraz z dziedziny zarządzania, psychologii i pedagogiki. Takie ujęcie tej problematyki wskazuje, że pojęcie BHP zyskuje szerszy wymiar zarówno teoretyczny, jak i praktyczny, powodując, że coraz bardziej ewoluuje w kierunku zastąpienia go pojęciem „kultura bezpieczeństwa”, określającym jeden z głównych obszarów zarządzania zasobami ludzkimi przedsiębiorstwa.

Autor wyszedł ze słusznego założenia, według którego prawidłowa i obiektywna ocena jakości prowadzonych szkoleń BHP w formie instruktażu, seminarium, kursów oraz samokształcenia, wymaga szerszego poznania zasad, wymogów i unormowań dotyczących tej sfery działalności. Przedstawiony w rozprawie zakres rozważań stanowi solidną podstawę do przeprowadzenia badań jakości świadczenia usług szkoleniowych z wykorzystaniem metody Servqual. Służy temu również ocena merytorycznej wartości świadczonych usług szkoleniowych oraz rangi firm szkoleniowych. Obydwa kryteria w znacznym stopniu decydują o jakości szkolenia, przekładając się w sposób bezpośredni na poziom faktycznego bezpieczeństwa w miejscu pracy.

Naukowa ocena tej problematyki wypełnia istniejąca lukę, ponieważ w dostępnej literaturze trudno odnaleźć kompleksową i jednoznaczną definicję usługi szkoleniowej w zakresie BHP. Z tego względu istotną wartość naukową i praktyczną ma zaproponowana przez Autora definicja tego pojęcia, stanowiąca nie tylko znaczący wkład do nauki, lecz także uściślająca jego praktyczny wymiar zarówno w rozważaniach teoretycznych, szkoleniowych, jak i zarządczych. Istotną wartość poznawczą i metodologiczną zawiera procedura przygotowania i przeprowadzenia badań empirycznych. Zaadaptowanie do tego zakresu badań metody Servqual jest zadaniem trudnym, żeby nie powiedzieć „karkołomnym”, głównie ze względu na wyjątkowo skomplikowaną, autonomiczną specyfikę tych usług

szkoleniowych, potęgującą istotną trudność w prawidłowym doborze zmiennych różnicujących próbę badawczą, kryteriów i metod analizy oraz ocenę problemu. Należy podkreślić, że w ramach tej rozprawy pokonano te trudności i w sposób zadowalający zrealizowano założenia podjętego toku badawczego. Także w sposób komunikatywny zaprezentowano wyniki analiz i ocen jakości w prawidłowo sformatowanych tabelach i wykresach, przedstawiając przystępną i zrozumiałą interpretację zawartych w nich informacji.

Pozytywnie należy ocenić wielkość i dobór próby badawczej i co istotne znacznej części składającej się z pracowników wcześniej lub aktualnie uczestniczących w szkoleniach BHP. Analizując dane zawarte w tabeli 3.6 można się zastanowić czy w doborze próby badawczej nie należało zwrócić więcej uwagi na osoby organizujące i prowadzące ten zakres szkoleń, licząc na wniesienie wyższego poziomu profesjonalizmu, wynikającego z ich doświadczeń. Wykorzystanie do dalszych badań ich wiedzy z pewnością umocniłoby merytoryczną wartość analizowanej problematyki. Jest to sugestia, która nie pomniejsza wartości tego zakresu badań. Wskazuje tylko, że usługi szkoleniowe w zakresie BHP charakteryzują się zbliżonym modelem realizacji niemal we wszystkich kategoriach działalności, a różnice wynikają głównie ze specyfiki przedmiotu, którego dotyczą. To powoduje konieczność uwzględnienia autonomicznych odrębności w merytorycznym zakresie szkolenia i prawidłowym położeniu właściwych akcentów na najważniejszych wymogach związanych z przestrzeganiem bezpieczeństwa w danej organizacji.

Rozprawa doktorska mgr Stanisława Gera dotyczy niezmiernie ważnego problemu istotnego niemal w każdej dziedzinie gospodarczej i społecznej działalności, zarówno w odniesieniu do pojedynczych osób, jak i całych zespołów ludzkich. Wagę bezpieczeństwa determinuje okoliczność, że w przypadku zlekceważenia, czy też wadliwego wykonywania obowiązujących w tym zakresie przepisów, może dojść do śmierci lub kalectwa pojedynczych osób, a także katastrof z udziałem licznych grup pracowniczych i zespołów ludzkich.

Biorąc to pod uwagę, poruszoną w opracowaniu problematykę należy ocenić nie tylko z punktu widzenia nauki, głównie konieczności uzupełnienia wiedzy o tym zakresie działalności, związanej z rozszerzeniem i ugruntowaniem metod i techniki jej badania, lecz także praktycznych wartości niezbędnych w kształtowaniu modelu doskonalenia szkoleń i operacyjnego zakresu stosowania. Należy zauważyć, że Autor w umiejętny sposób przystąpił do badania tych aspektów prezentując opracowanie, w którym nie tylko przeprowadził szczegółową analizę i ocenę aktualnego stanu faktycznego w wybranych organizacjach, lecz także podjął próbę sformułowania trendów przyszłych przemian i ściślejszego zdefiniowania pojęcia „Bezpieczeństwo i Higiena Pracy”.

Treść pracy została udokumentowana licznymi przypisami oraz odsyłaczami do danych źródłowych. Obszar poznawczy opracowania obejmuje zarówno diagnozę stanu aktualnego z punktu obowiązywania przepisów, jak i faktycznych zdarzeń wykazujących stopień niedopasowania istniejących norm, zarówno w odniesieniu do praktyki zawodowej, jak i w zakresie metod szkolenia, w odniesieniu do aktualnych wymogów. Wykazuje to także szeroka i wnikliwa analiza zmiennych diagnostycznych zastosowanych w podjętym toku badawczym, pozwalająca na wnioskowanie, że prezentowana w rozprawie problematyka stanowi nie tylko znaczący problem naukowy, społeczny i praktyczny, lecz jest także istotnym zagadnieniem teoretyczno-poznawczym, który umożliwia sformułowanie rekomendacji dających nadzieję na racjonalne i efektywne zmiany w zakresie doskonalenia tego zakresu działalności. Takie założenia w przyjętym toku badawczym rozprawy powodują, że podjęte przedsięwzięcie badawcze jest nie tylko ważne, lecz wręcz niezbędne, a zarazem trudne do prawidłowego wykonania.

Metodologia, zakres i wyniki przeprowadzonych badań wykazują, że Autor rozprawy sprostął wymaganiom nauki przedstawiając rozwiązania, które nie tylko są zgodne z jej zasadami, lecz także globalną polityką społeczno-gospodarczą, normami prawnymi i mogą być zaadaptowane w szerokim zakresie działań praktycznych. To wskazuje, że doktorant dokonał trafnego wyboru tematu, zawierającego zakres wyjątkowo ważnych problemów, lecz jednocześnie postawił przed sobą wysoki próg, zarówno w zakresie sprostania wymogom formalnym, dotyczącym teoretycznego poziomu stawianego pracom doktorskim, jak i możliwej konfrontacji z osobami i zespołami zajmującymi się realizacją praktycznej strony szkoleń oraz wdrażania i egzekwowania przepisów Bezpieczeństwa i Higieny Pracy.

Na szczególne podkreślenie zasługuje konsekwencja w procesie naukowej penetracji i dążenie do poszukiwania najważniejszych wymiarów i szczegółowych elementów dotyczących merytorycznych treści w całym procesie badawczym. Taki sposób realizacji toku badawczego świadczy o wysokim poziomie wiedzy Autora w przedmiocie analizy, dzięki czemu w rozprawie zaprezentowano wyczerpujący zakres analityczny dociekań i wyliczeń statystycznych. Szczegółowość wyliczonych miar statystycznych, szerokie prezentowanie istotnych wielkości, głównie komunikatywność w prezentowaniu luk jakości w odniesieniu do poszczególnych zmiennych i obszarów świadczeń w przyjętym zakresie badań umożliwiła prawidłową i dogłębną ocenę omawianej problematyki, co w znacznym stopniu podnosi wartość merytoryczną rozprawy.

3. Ocena struktury pracy z punktu widzenia osiągnięć badawczych

Praca doktorska obejmuje 126 stron. Problematyka przedstawiona w rozprawie jest wynikiem wykorzystania 108 pozycji bibliograficznych (zwartych, ciągłych i internetowych), w tym 13, obcojęzycznych. Prezentowane treści są oparte na licznych dokumentach i aktach prawnych oraz załącznikach stanowiących uzupełnienie opracowania. Struktura rozprawy obejmuje wstęp oraz 4 rozdziały służące prezentacji, ocenie i formułowaniu wniosków oraz rekomendacji dotyczących doskonalenia modelu jakości szkoleń w zakresie Bezpieczeństwa i Higieny Pracy.

Ogólnym wprowadzeniem do tematyki jest wstęp obejmujący 3,5 strony, w którym sformułowano uzasadnienie wyboru tematu, nakreślono cele oraz tezę i hipotezy badawcze. We wstępie Autor scharakteryzował uwarunkowania, których istnienie powoduje konieczność przeprowadzenia analizy i oceny aktualnych aspektów funkcjonowania rynku edukacji w zakresie BHP. Zwrócił uwagę, że głównym celem opracowania jest identyfikacja i analiza kluczowych determinant, które mają istotny wpływ na poprawę jakości realizowanych usług szkoleniowych w zakresie BHP, głównie formalizacji problematyki, zdefiniowania tych usług, zdiagnozowania luk w poszczególnych obszarach świadczeń oraz zaprezentowanie strategii doskonalenia modelu realizacji tego zakresu szkoleń.

Celowi rozprawy Autor podporządkował tezę badawczą o następującej treści „Poziom jakości usług szkoleniowych w zakresie BHP jest niski i zróżnicowany przez formalne charakterystyki pracowników oraz organizacji”, którą uzupełniają cztery hipotezy szczegółowe. Zarówno teza, jak i hipotezy badawcze sformułowano poprawnie. Ich weryfikacja pozwala w oparciu o logiczną sekwencję procedury badawczej przeprowadzić prawidłowy tok badawczy z uwzględnieniem wymogów naukowych, poznawczych oraz pragmatycznych. W tej części rozprawy scharakteryzowano także strukturę opracowania, źródła danych empirycznych oraz stosowane metody badawcze służące weryfikowaniu tezy i hipotez badawczych. Konsekwencją przyjęcia takiej koncepcji badań jest wcześniej przedstawiona struktura całości opracowania pozwalająca na zrealizowanie celów i udowodnienie założeń badawczych.

Rozdział pierwszy zatytułowany „Wprowadzenie do problematyki jakości usług” obejmuje 18 stron i zawiera głównie teoretyczne rozważania dotyczące interpretacji pojęcia istoty jakości poprzez analizę znaczącego spektrum różnych definicji. Wielość analizowanych i ocenianych zróżnicowanych definicji pod kątem precyzji określenia istoty jakości, zarówno

w odniesieniu do produktów materialnych, jak i usług stanowi znaczącą wartość merytoryczną rozprawy, ponieważ nie tylko poszerza możliwość dokonania interdyscyplinarnej i merytorycznej oceny terminu „usługa” stosowanego w opracowaniu, lecz także pozwala na kompleksowe badania skutków wynikających z ich stosowania. Poza szerokim przeglądem definicji Autor przeprowadził również szczegółową ich klasyfikację z uwzględnieniem cech tworzących hierarchię posiadanych atrybutów w odniesieniu do stopnia satysfakcji odbiorcy oraz możliwości zarządzania jakością. W tym zakresie badań autor wykazał bardzo ważną współzależność, według której konsument usługi ma istotny wpływ na kształtowanie modelu relacji jakościowych, czyli jest elementem aktywnym w jego konstruowaniu i realizacji, uwzględniającym zróżnicowane potrzeby konsumentów. Wskazano również na istnienie zróżnicowanych barier w prawidłowym funkcjonowaniu rynku usług szkoleniowych, których skutkiem jest zmniejszanie liczby aktywnych podmiotów realizujących usługi szkoleniowe w zakresie BHP, przy osiągnięciu znacznych korzyści skali i zakresu świadczenia. W rozdziale przedstawiono podstawowe założenia metody Servquel, jako punktu wyjścia do przyjętego systemu badań i wnioskowania statystycznego w oparciu o zebrane w kolejnej części rozprawy dane empiryczne.

Rozdział drugi zatytułowany „Wprowadzenie do problematyki BHP”, obejmujący 15 stron, spełnia rolę identyfikującą przedmiot badania, określa jego główne cechy, charakter, znaczenie dla poszczególnych osób, zespołów ludzi oraz instytucji prowadzących ten zakres szkoleń. Autor słusznie stwierdza, że bezpieczeństwo i higiena pracy, to nie tylko zbiór przepisów, wymogów i zasad funkcjonujących w środowisku pracy, lecz jest to określona struktura podmiotów składająca się zarówno z czynników organizacyjnych, jak i prawniczych, w tym szczególnie ważnych, związanych z przestrzeganiem prawa pracy. Wartością tej części opracowania jest wyczerpujące przedstawienie znaczenia działań służby bezpieczeństwa i higieny pracy w celu zapobiegania zagrożeniom zawodowym i prowadzenia profilaktyki. Podjęta w tym rozdziale próba zdefiniowania i oceny zróżnicowanej klasyfikacji szkoleń BHP daje pogląd na zakres, stopień zapotrzebowania oraz konieczność spełnienia wielu wymogów zapewniających prawidłowe i skuteczne ich przeprowadzenie. Dokonana przez Autora analiza i ocena polskiego rynku świadczenia usług szkoleniowych w zakresie BHP wykazała, że ten zakres działalności powinien zostać zweryfikowany i ujęty w jednoznaczny system rejestracji podmiotów z precyzyjnym określeniem ich kompetencji dotyczących realizacji tego typu szkoleń.

W sytuacji braku w literaturze jednoznacznej definicji usług szkoleniowych w zakresie BHP, na szczególne wyróżnienie zasługuje podjęta w tej części rozprawy próba

przedstawienia autorskiej definicji tej usługi, stanowiąca istotny wkład zarówno do nauki, jak i możliwości jej praktycznej identyfikacji w środowisku pracy. Biorąc powyższe pod uwagę należy stwierdzić, że merytoryczną wartość treści zawartej w tym rozdziale należy ocenić pozytywnie. W tej części opracowania należy dostrzec logiczny związek pomiędzy prezentowanymi szczegółowymi elementami składowymi, tworzącymi całość ujętej problematyki, głównie w systemie współdziałania, dzięki któremu powstał kompleksowy obraz pozytywnych i negatywnych aspektów związanych z tym zakresem działalności.

Rozdział trzeci zatytułowany „Ocena jakości usług szkoleniowych w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy w świetle wyników badań własnych” obejmujący 48 stron, stanowi najważniejszą część rozprawy, w której doktorant przedstawił wyniki przeprowadzonych autorskich badań empirycznych, w konsekwencji czego uzyskał dane służące do sformułowania wynikowej oceny podjętego problemu badawczego, wykazania jego istoty i generowane skutki w aktualnych uwarunkowaniach, z uwzględnieniem determinant kształtujących system szkolenia w zakresie BHP. Jego wartość naukową można określić jako znaczące studium analityczno-metodyczne przybliżające w sposób koherentny zależności, wzajemne oddziaływanie oraz powodowane skutki w systemie konwergencji szkolenia organizatorów szkoleń BHP oraz osób zobowiązanych do stosowania tych zasad w miejscu pracy.

Dzięki szerokim badaniom empirycznym Autor dokonał identyfikacji całokształtu uwarunkowań i stymulatorów powodujących zarówno skutki pozytywne, jak i negatywne, uzyskując relatywnie obiektywną ocenę stanu faktycznego, jakości realizowanych form, zakresów i metod szkoleń, a także identyfikacji spotykanych w tym procesie zagrożeń. Wychodząc z założenia, że graficzne i tabelaryczne prezentowanie procesu analizy i uzyskanych wyników jest istotnym narzędziem informacji, należy stwierdzić, że doktorant dołożył znacznych starań, które spowodowały, że prezentowana problematyka stała się zrozumiałą, zyskując wyższy poziom poznawczy. Biorąc pod uwagę specyfikę usług szkoleniowych w zakresie BHP należy podkreślić, że Autor dokonał prawidłowej konceptualizacji i operacjonalizacji stosowanych w tej problematyce pojęć. W sposób prawidłowy zaadaptował do tego zakresu analizy i autonomiczności usług kwestionariusz, zmienne różnicujące, procedurę badawczą i metodologię przeprowadzenia badań jakości szkolenia metodą Servqual. Prawidłowy sposób i szczegółowość przeprowadzonych w tej części rozprawy badań umożliwiły jednoznaczną weryfikację tezy badawczej, wykazując, że jakościowy poziom realizacji szkoleń w zakresie BHP jest relatywnie niski. Wykazano także prawidłowość założeń wszystkich czterech hipotez pomocniczych, co pozwala stwierdzić, że

cel sformułowany w rozprawie został zrealizowany.

Rozdział czwarty zatytułowany „Identyfikacja kierunków doskonalenia usług szkoleniowych w zakresie BHP”, obejmujący 14 stron, można określić, jako poszukiwanie sposobów doskonalenia treści i form szkolenia w zakresie BHP, z uwzględnieniem wyników przeprowadzonych badań empirycznych. Autor oparł ten zakres rozważań na wynikach uzyskanych z analizy zidentyfikowanych obszarów oceny wymiaru jakości omawianych usług. Przeprowadzona analiza wykazała, że pole „przeinwestowanie” jest akceptowane, a istniejące w tym zakresie parametry utwierdzają profesjonalizm firmy. Natomiast w analizie pola „niedoinwestowanie” Autor wykazał niski poziom jakości we wszystkich wymiarach tego zakresu działalności wymagających zdecydowanej poprawy. W mniejszym zakresie, lecz także konieczność doskonalenia usług szkoleniowych sugeruje Autor w zakresie pola „poprawnie” jednak ze względu na wagę analizowanych w tym polu zmiennych należy szczególnie przeanalizować ich wpływ na jakość szkolenia, nie lekceważąc nawet marginalnych uchybień. Korzystając z wykresu rozrzutu wag dotyczących oceny jakości badania empirycznego Autor ustalił hierarchię podejmowania działań w procesie doskonalenia problematyki wykazanej wartością zmiennych. Takie ujęcie zagadnień ma istotne znaczenie i świadczy o znajomości przedmiotu badań, dając równocześnie praktyczną wykładnię sposobu realizacji procesu doskonalenia jakości usług szkoleniowych w zakresie BHP. Wysoki stopień uszczegółowienia tej problematyki jest istotną wartością tej części opracowania, która powoduje, że należy ją ocenić pozytywnie, a nadanie temu układowi poprawności zarówno w sferze teoretycznej, jak i badawczej (zakres empiryczny i metodyczny) oraz postulatywnej spełnia wymogi stawiane pracom doktorski.

Przedstawioną do oceny rozprawę kończy „Podsumowanie” obejmujące ponad 3 strony. Jest to część rozważań, w której dokonano rekapitulacji przeprowadzonego procesu badawczego i sformułowano końcowe wnioski. Postulaty zaprezentowane w podsumowaniu potwierdzają, że założenia i cel rozprawy zostały zrealizowane. Wypracowany przez Autora generalny wniosek, wykazuje, że poziom jakości usług szkoleniowych w zakresie BHP jest niski i w poszczególnych wymiarach jakości świadczonych usług występują luki różnicowane przez formalne charakterystyki pracowników i organizacji. Potwierdzają one założenia tezy badawczej, hipotez pomocniczych i głównego postulatu zawartego w tytule rozprawy.

Jakkolwiek sposób prezentowanej problematyki, merytorycznej wartości przeprowadzonych badań, zarówno pod względem naukowym, jak i w aspekcie praktycznym należy ocenić pozytywnie, to jednak zabrakło pewnych odniesień, które mogłyby te wartości wzbogacić.

- Można by np. przeprowadzić analizę porównawczą modelu realizacji szkolenia BHP w wybranych krajach UE, co pozwoliłoby na określenie różnic w jakości polskiego modelu, w stosunku do realizowanych w innych krajach. W wyniku takiej analizy można by np. zidentyfikować lepsze rozwiązania istniejące w tych krajach, które zaadoptowane do polskich warunków umożliwiłyby poprawę jakości tego zakresu działalności. Proszę o rozwinięcie tego zagadnienia podczas publicznej obrony.
- Oczekiwałabym również, że w podsumowaniu autor przedstawi kilka bardziej szczegółowych wniosków, wymagających bezwzględnej realizacji, ponieważ w przypadku zaniechania sugerowanych zmian, jakość szkoleń dotyczących BHP nie ulegnie oczekiwanej poprawie. Proszę o rozwinięcie tego zagadnienia podczas publicznej obrony.

Konstrukcja toku badawczego i wartość uzyskanych wyników świadczą o prawidłowym doborze do tego zakresu ocen metody Servqual, która w tym przypadku stała się najpełniejszym i rzetelnym narzędziem badania jakości usług w konkurencyjnym otoczeniu oferentów i odbiorców. Istotną wartość naukową i aplikacyjną ma sformułowany przez Autora wniosek, że jakość staje się kluczową determinantą wyboru usługi, zaspokojenia szerokiego zakresu potrzeb i preferencji odbiorcy, co powoduje, że ten zakres działalności wymaga szczególnego zainteresowania i ciągłości doskonalenia.

4. Ocena istotności naukowej problemu podjętego w dysertacji

W opinii osób i instytucji zajmujących się problematyką bezpieczeństwa i higieny pracy istnieje powszechna opinia, że prowadzona w tym zakresie działalność wykazuje istotne braki, zarówno w sferze badań, szkoleń, systemów organizacji, profilaktyki jak i stosowania i egzekwowania przepisów. Uwzględniając tę sytuację, należy pozytywnie ocenić podjęcie przez Doktoranta próby naukowej oceny tego zakresu działalności. Wypada także zauważyć, że o ile w zakresie praktycznego stosowania przepisów BHP, w różnych systemach i podmiotach działalności zawodowej spotyka się stosunkowo liczne opracowania informacyjne i edukujące oraz określające właściwy sposób zachowania i postępowania w przypadku zagrożeń, o tyle w sferze szkolenia osób i zespołów do prowadzenia tego zakresu szkoleń, występują wyraźne braki, zarówno w poziomie jakościowego świadczenia usług szkoleniowych, jak i dostępnych publikacji, służących zaspokojeniu istniejących w tym zakresie potrzeb.

Takie postrzeżenie problemu można także zauważyć w podejmowaniu określonych inicjatyw,

które w przeważającym zakresie dotyczą stosowania i przestrzegania w praktyce przepisów BHP, natomiast w mniejszym stopniu realizacji nowoczesnych form i jakości szkolenia organizatorów i wykładowców prowadzących ten zakres szkoleń. Przeprowadzony przez Doktoranta, zaprezentowany w formie zwartej publikacji zakres badań oraz sformułowane na tej podstawie wnioski i rekomendacje wypełniają w oparciu o naukowe podstawy, istniejącą w tym zakresie wyraźną lukę, zarówno w wymiarze poznawczym, organizacyjnym, jakościowym, jak i aplikacyjnym. Wykazują także, że to ranga instytucji prowadzącej szkolenie, jakość kadry, jej przygotowanie merytoryczne, dydaktyczne i pedagogiczne, stanowią kluczowy zestaw koniecznych umiejętności, decydujących o jakości i skuteczności prowadzonych szkoleń oraz możliwości wyedukowania profesjonalnych nauczycieli, zdolnych w sposób zrozumiały przekazać odbiorcom wymaganą wiedzę.

Wyniki tego zakresu badań w znacznym stopniu wypełniają istniejącą lukę w ocenie podjętego problemu, przy czym należy zauważyć, że Autor skoncentrował się przede wszystkim na problemie jakości prowadzonych szkoleń, co należy uznać za podejście właściwe oraz istotne zarówno dla nauki, jak i praktyki zawodowej.

Podejmując się naukowej analizy i oceny głównego problemu podjętego w rozprawie, Doktorant umiejętnie wykorzystuje dane pozyskane z różnych źródeł do udowodnienia założonego celu, tezy i hipotez badawczych. W konsekwencji przeprowadzone badania charakteryzuje wymagany wymiar teoretyczny i aplikacyjny stanowiący istotny przyczynek do kreowania efektywnego procesu prowadzenia szkoleń w zakresie BHP. Tak przeprowadzony tok badawczy i uzyskane wyniki uzasadniają stwierdzenie, że problem naukowy postawiony w rozprawie należy ocenić, jako istotny i aktualny, który w dysertacji został prawidłowo uzasadniony i rozwiązany.

5. Ocena poprawności formalnej i językowej

Formalna strona recenzowanej pracy jest zgodna z zasadami pisania prac doktorskich. Zawarte w niej treści stanowią logicznie skonfigurowany, całościowy i zamknięty zakres problematyki dotyczący jakości szkoleń w zakresie BHP. Praca została napisana poprawnie pod względem językowym. Doktorant jednak nie uniknął kilku potknięć językowych, do których można zaliczyć:

- błędy stylistyczne-bark litery „o” w czwartym punkcie na stronie 7 „ocharakterze ogólnym”, oraz w tym samym zdaniu „aspekty zawiązane z zarządzaniem...” s. 8
- zbędne lub nieprawidłowe użycie słowa lub zwroty np. „W tutaj”, „Do grupy usług

komplementarnych zalicza się w tutaj usługi sektora „, s.29, „Z analizy rysunku”, „Na podstawie analizy tabeli” strony 49-53, analizy można dokonać wyłącznie na podstawie danych. „Wyniki te pokazują”... s. 62. Wyniki wskazują na, lub wykazują, że....

- brak zakończenia sekwencji- np. „Waga elementu PP4 oceniona została przez ponad 130 respondentów na poziomie .?, a przez ...s. 49

Należy zauważyć, że wyszczególnione uchybienia językowe nie mają większego wpływu na wysoką ocenę merytorycznej wartości rozprawy.

6. Konkluzja

Biorąc pod uwagę zakres badań, zastosowane metody analizy i oceny omawianego problemu oraz uwzględniając przedstawione w niniejszej recenzji wnioski, dotyczące oceny całości opracowania stwierdzam, że praca doktorska mgr inż. Stanisława Gera pt.: **Doskonalenie jakości usług szkoleniowych w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy**, spełnia wymagania określone w art.13 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U., 2003, nr 65, poz.595 z późn. zm.), może stanowić podstawę do nadania Autorowi stopnia doktora nauk ekonomicznych w dyscyplinie towaroznawstwo. Wnioskuje o dopuszczenie rozprawy do publicznej obrony.

Stwierdzam, że praca porusza wyjątkowo ważną i aktualną problematykę, w zakresie, której Doktorant podjął się oceny wyjątkowo trudnego problemu badawczego z wykorzystaniem metodyki badania luk w jakości szkoleń BHP, na podstawie badań empirycznych. Biorąc pod uwagę merytoryczną wartość opracowania Doktorant powinien rozważyć możliwości jej opublikowania.

Joanna Hewlene